

نقش رضایت‌مندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا در رضایت عاطفی-اجتماعی و رضایت معنوی-روانی خانواده‌های شهدای نظامی

The Role of Being Satisfied with Ways of Organizing Martyrs Cemetery in Social-Emotional and Spiritual-Psychological Satisfaction of the Families of the Military Martyrs

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۲۴

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۲۰

Shirazi M. PhD[✉], Rafiepoor A. PhD, Fardin MA. MSc

محمود شیروازی[✉]، امین رفیعی پور^۱، محمدعلی فردین^۲

Abstract

چکیده

Introduction: Martyrs' cemetery is a place to preserve and pay respect to the culture of martyrdom and is a proof of innocence and purity of people who sacrificed their most valuable asset, their lives, to defend their thoughts and homeland; therefore, preserving their sacredness and restoring martyrs' cemetery are among the most important tasks of the Foundation of Martyrs and Veterans Affairs. The present study aimed to examine the role of being satisfied with ways of organizing martyrs' cemetery in social-emotional and spiritual-psychological satisfaction of the esteemed families of the military martyrs of Sistan and Baluchestan.

Method: This descriptive study followed a correlational-predictive design and the statistical population of the current study included all the esteemed families of the military martyrs living in Zabol and Zahedan. Convenience sampling method was applied. Determining the sample size was conducted using Cochran formula, based on which 229 of the esteemed families of the military martyrs were selected. Research tools included a researcher-made questionnaire. Data analysis was performed in both descriptive and inferential levels through applying SPSS.

Results: Results of simultaneous regression analysis indicated that ways of organizing martyrs' cemetery only predicted 12.7% of the variance in the variable of social-emotional satisfaction and 9.6% of the variance in the variable of spiritual-psychological satisfaction of the esteemed families of the military martyrs in Zabol and Zahedan.

Discussion: Findings of the present study demonstrated this fact that being satisfied with the ways of organizing martyrs' cemetery can have profound mental, psychological, and social effects on the esteemed families of the military martyrs.

Keywords: Ways of Organizing Martyrs, Social-Emotional, Spiritual-Psychological Satisfaction

مقدمه: گلزار شهدا جایگاهی است برای حفظ و احترام به فرهنگ شهادت و گواهی است بر پاکی و خلوص انسان‌هایی که در راه حفظ و دفاع از اندیشه و وطن خویش با ارزش‌ترین سرمایه وجودی خود، یعنی جانشان را فدا نمودند، لذا یکی از وظایف بنیاد شهید و امور ایثارگران حفظ قداس و مرمت گلزار شهدا است. هدف از پژوهش حاضر، نقش رضایت‌مندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا در رضایت عاطفی-اجتماعی و رضایت معنوی-روانی خانواده‌های محترم شهدای نظامی استان سیستان و بلوچستان بود.

روش: پژوهش توصیفی، از نوع همبستگی پیش بین بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه خانواده‌های معزز شهداء نظامی ساکن در شهرستان‌های زابل و زاهدان تشکیل می‌دادند. روش نمونه‌گیری دردسترس بود. تعیین حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران انجام گرفت که ۲۲۹ نفر از خانواده‌های محترم شهدا نظامی بودند. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بود. تجزیه و تحلیل یافته‌ها از طریق نرم افزار Spss در دو سطح توصیفی و استنباطی صورت گرفت.

نتایج: نتایج رگرسیون همزمان نشان داد که نحوه ساماندهی گلزار شهدا به تنهایی ۱۲.۷٪ از واریانس متغیر رضایت عاطفی-اجتماعی و ۹.۶٪ از واریانس متغیر رضایت معنوی-روانی خانواده‌های محترم شهدای نظامی دو شهرستان زابل و زاهدان را پیش بینی می‌کند.

بحث: نتایج این پژوهش نشان‌دهنده این حقیقت است که رضایت‌مندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا، می‌تواند اثرات بسیار عمیق روحی، روانی و اجتماعی بر خانواده‌های معزز شهدا داشته باشد.

کلید واژه‌ها: نحوه ساماندهی گلزار شهدا، رضایت عاطفی-اجتماعی، رضایت معنوی-روانی

[✉]Corresponding author: Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran
E-mail: mshirazi@edpsy.usb.ac.ir

[✉] گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران
۱- گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران
۲- گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان، ایران.

مقدمه

پروردگارانند. شهادت در گرانمایی است که بعد از جنگ به هر کس نمی‌دهند (صحیفه نور، ۱۳۷۰). در قرآن کریم (سوره آل عمران، آیه ۱۶۹) به صراحت بیان شده است که کسانی که در راه خدا کشته می‌شوند، مرده میندازید، بلکه زنده اند و در نزد خداوند روزی می‌خورند و در فرهنگ لغت دهخدا معانی مختلفی در مقابل نام شهید وجود دارد از جمله: کشته شده در راه خدا و نامی از نام‌های خداوند که هیچ غیبی براو پوشیده نیست (دهخدا، ۱۳۳۴). بر این اساس حفظ حرمت فداکاری‌های شهدا یکی از اهداف اصلی افراد جامعه و از جمله بنیاد شهید است؛ چرا که ساخت و مرمت گلزار و یادمان‌های شهداء به اعتلای فرهنگ شهادت کمک شایانی کرده، تا به عنوان چراغ راه نسل آینده بشمار آیند، لذا بنیاد شهید همواره بمنظور حفظ روحیه ایثارگری و زنده نگهداشتن یاد و خاطره شهدا، خدمات و برنامه‌های مختلفی را ارائه می‌دهد تا علاوه بر حفظ یاد و خاطره شهدا، رضایت‌مندی و سلامت معنوی و روحی خانواده‌های آنان را نیز تأمین نماید. رضایت‌مندی عبارتست از: شناخت و نگرش واقع‌بینانه و هماهنگ با واقعیت‌ها در زندگی. اگر شناخت و نگرش انسان به زندگی واقع‌گرایانه باشد انتظارات او از زندگی نیز واقع‌گرایانه خواهد بود و در پی آن احساس او از زندگی نیز واقع‌بینانه خواهد شد (پسندیده، ۱۳۸۸). مالتبای^۱ ۲۰۰۴، به نقل از بخشی‌پور و همکاران (۱۳۸۴) دریافت، افرادی که رضایت از زندگی بالاتری دارند از سبک‌های مقابله‌ای موثرتر و مناسب‌تر استفاده می‌کنند، عواطف و احساسات مثبت عمیق‌تری را تجربه می‌کنند و از سلامت عمومی بالاتری برخوردارند. یکی از مؤلفه‌های رضایت‌مندی، هوش معنوی است. مفهوم هوش معنوی بر این دلالت دارد که معنویت می‌تواند جنبه عملی به

زیارت اموات و اهل قبور در تمامی اقوام، ملل دنیا و فرهنگ‌ها مرسوم است و در شریعت اسلام دستورات و احکام خاصی در باب تشیع جنازه، کفن و دفن، دعا و طلب مغفرت و رحمت بر سر قبور وجود دارد. در روایتی امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: مردگانتان را زیارت کنید و همانا آنها با زیارت شما خوشحال می‌شوند. (البیهقی، ج ۵، ص ۲۴۵). در همین باب، حضرت امام کاظم علیه السلام می‌فرماید: کسی که نمی‌تواند به زیارت اهل بیت بیاید پس به زیارت قبور شیعیان صالح ما برود که در این صورت ثواب زیارت ما به او تعلق می‌گیرد (الحسینی الجلالی، ۱۳۸۹، ص ۱۵). از آنجایی که ملت مسلمان ایران در طول هشت سال دفاع مقدس و جنگ تحمیلی، در مبارزه با رژیم ستم شاهی، شهدای گران قدری را به انقلاب اسلامی تقدیم نمودند، لذا احترام به مقام شهید و قبور شهیدان از دیدگاه پیشوایان دین و هم‌بنیانگذار جمهوری اسلامی امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و نیز مسئولین، همواره مورد تأکید بوده و می‌باشد، چرا که امام خمینی (ره) در پیام تاریخی خود در ۲۵ اسفند ماه ۱۳۵۸ به منظور تجلیل و تکریم از شهدا و خانواده‌های مکرم آنان فرمودند «ملت شریف ایران می‌داند که نهضت اسلامی و پیروزی انقلاب اسلامی مرهون فداکاری قشرهای مختلف ملت است که در صف اول باید شهدای انقلاب رحمت ا... علیهم و کسانی که در این راه معلول و آسیب دیده شده‌اند، محسوب داشت...» (صحیفه نور، ۱۳۷۰، ص ۹۲). علاوه بر این حضرت امام فرمودند: شهداء شمع محفل دوستانند، شهدا در قهقهه مستانه‌شان در شادی و وصولشان عند ربهم بیزقون اند و از نفوس مطمئن‌های که مورد خطاب فادخلی فی عبادی و ادخلی جنتی

عمران و بهسازی گلزار شهدا «طرح هادی گلزار شهدا» را تهیه و برای اجرا به بنیاد شهید و امور ایثارگران سراسر کشور ابلاغ نموده، این طرح شامل محورهای زیر می‌باشد:

۱- طرح موردنظر، بیان‌کننده فضای ذکر خداوند متعال و شهدای عظیم الشان باشد و هم‌چون معماری حرم ائمه اطهار و امام زادگان ایجاد روحیه معنویت و خلوص نماید. ۲- در طراحی گلزار شهدا از ایده‌های معماری اسلامی با رعایت احکام شریعت استفاده شود. ۳- به تعداد شهدای عملیات، رمز عملیات، شهدای شاخص و وقایع ویژه توجه شود. ۴- به نقشه‌های کل گلزار و فضا و بناهای جانبی آن نقشه و طرح جامع منطقه گلزار توجه شود. ۵- ویژگی‌های جغرافیایی منطقه شامل: آب، هوا و خاک مورد توجه قرار گیرد. ۶- احداث مرکز فرهنگی جهت ارائه خدمات فرهنگی به بازدیدکنندگان مورد توجه قرار گیرد. ۷- در عمران و آبادانی گلزارها از پیشرفته‌ترین روش‌های معماری و مصالح مرغوب و بادوام با رعایت اصول معماری اسلامی استفاده شود (نوروززاده، ۱۳۸۴). از آنجایی که فرهنگ جهاد و شهادت یکی از مبانی اعتقادی در نظام انقلاب اسلامی است، لذا ایجاب می‌نماید فعالیت‌هایی که در این زمینه صورت می‌گیرد، از هر لحاظ در شأن و منزلت شهداء و خانواده‌های گرامی آنها باشد، از این رو حفظ، توجه و ساماندهی گلزار شهدا امری ضروری و لازم است؛ چرا که این مکان سمبل فرهنگ، جهاد و شهادت است و بازسازی این مکان می‌تواند اثرات روحی، روانی، عاطفی و اجتماعی بسزائی بر خانواده‌های شهداء و سایر افراد جامعه داشته باشد. هدف اصلی این پژوهش، پاسخ به این سوال است:

آیا رضایت‌مندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا پیش‌بینی‌کننده رضایت‌عاطفی-اجتماعی و رضایت‌معنوی-روانی خانواده‌های محترم شهدای نظامی

خود بگیرد و به عبارتی مجموعه‌ای از خصوصیات شخصیتی است که در سرنوشت و سبک زندگی فرد مؤثر است، این خصوصیات شخصیتی موجب می‌شود که فرد از شیوه‌های مناسب برای گذران زندگی و مراحل آن استفاده کند. این افراد رضایت از زندگی بیشتری دارند، شاداب‌تر هستند، ارتباط بهتری با اطرافیان برقرار می‌کنند و قدرت سازش بیشتری با مشکلات عاطفی و هیجانی دارند، از زندگی عاطفی غنی و سرشاری برخوردارند، دلسوز و پر ملاحظه هستند و مسئولیت‌پذیری بیشتری دارند (ساغروانی، ۱۳۸۸). بر این اساس افرادی که هوش معنوی بالایی دارند، معنویتشان نه تنها برای خود بلکه برای جامعه نیز ثمر بخش است چرا که به عقیده ماب^۲ و جوزفسون^۳ (۲۰۰۴)، هوش معنوی می‌تواند به انسان کمک کند تا در موقعیت‌های استرس‌زا، معنا و مفهوم برای زندگی خود، پیدا کند. افراد با هوش معنوی بالا، افرادی انعطاف‌پذیر و توانمند در رویارویی با مشکلات و دردها و چیره شدن بر آنها هستند (هالم^۴ و اسرینسک^۵، ۲۰۰۴). همچنین به اعتقاد کینجرسکی^۶ و اسکرپینگ^۷ (۲۰۰۶) هوش معنوی باعث احساس مشترک، احترام و وابستگی بین افراد می‌شود. و روتمی^۸ (۲۰۰۸) معتقد است که هوش معنوی می‌تواند به همزیستی مسالمت آمیز و روابط اجتماعی کمک کند. بر همین اساس با استناد به کلام حضرت امیرالمؤمنین علی(ع) که می‌فرمایند: مُرده‌های خود را زیارت کنید، چرا که آنان با زیارت شما خوشحال می‌شوند (ابن بابویه، ۳۸۱ - ۳۱۱ ق، ترجمه حسن‌زاده، ۱۳۸۹) از این رو می‌توان گفت زیارت قبور به نوعی زمینه‌ساز سلامتی و شادی دنیوی و اخروی می‌باشد. لذا با نظر به اهمیت موضوع، اداره گلزارها و یادمان شهدا در سال ۱۳۷۷ به منظور ساماندهی امر

استان سیستان و بلوچستان است؟

روش

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی پیش‌بین است. جامعه آماری پژوهش را تمامی خانواده‌های معظم شهداء نظامی ساکن در شهرستان‌های زابل ۵۳۲ خانواده و زاهدان ۴۴۶ خانواده تشکیل می‌دادند. نمونه مورد نظر از دو شهرستان زابل و زاهدان به صورت در دسترس انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری بدین صورت بود که به گلزار شهدا مراجعه و به اعضای خانواده شهداء نظامی (پدر، مادر، همسر، فرزند، خواهر و برادر) پرسشنامه جهت تکمیل داده شد. حجم نمونه پژوهش با استفاده از فرمول کوکران براساس پارامترهای ($P=0/5, q=0/5, Z=1/96, d=0/08$) برای هر شهرستان جداگانه محاسبه شد که برای زابل ۱۱۷ و برای زاهدان ۱۱۲ نفر به دست آمد.

پرسشنامه محقق ساخته: دارای سه خرده مقیاس ابزار پژوهش بود. رضایتمندی از ساماندهی گلزار محترم شهدا شامل ده سوال، رضایت عاطفی -

اجتماعی شامل هشت سوال و رضایت معنوی- روانی شامل سیزده سوال بود. اعتبار^۹ آزمون توسط افراد متخصص مورد تایید قرار گرفت و پایایی^{۱۰} آن از طریق آلفای کرونباخ برای مقیاس رضایتمندی ساماندهی از گلزار محترم شهدا ۰/۸۸، مقیاس رضایتمندی عاطفی- اجتماعی ۰/۸۳، برای مقیاس رضایتمندی معنوی- روانی ۰/۸۱، و برای کل پرسشنامه ۰/۸۷ به دست آمد. پس از جمع آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت، که در سطح توصیفی از شاخص‌های توزیع فراوانی، درصد، میانگین، میانه، انحراف استاندارد و در سطح استنباطی از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان استفاده شد.

یافته‌ها

آماره‌های توصیفی آزمودنی‌های نمونه بر اساس جنس، تحصیلات، سن، وضعیت تأهل و محل زندگی در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- اطلاعات جمعیت شناختی نمونه پژوهش حاضر از خانواده‌های محترم شهدا

درصد	تعداد	
۳۸/۴	۸۸	جنسیت مرد
۶۱/۶	۱۴۱	زن
۴۵/۹	۱۰۵	زیر دیپلم
۴۱/۰	۹۴	دیپلم
۱۱/۴	۲۶	کارشناسی
۱/۷	۴	تحصیلات تکمیلی
۱۶/۲	۳۷	۱۰ تا ۲۰ سال
۲۷/۵	۶۳	۲۱ تا ۳۰ سال
۲۰/۵	۴۷	۳۱ تا ۴۰ سال
۱۶/۲	۳۷	۴۱ تا ۵۰ سال
۸/۷	۲۰	۵۱ تا ۶۰ سال
۶/۱	۱۴	۶۱ تا ۷۰ سال
۲/۶	۶	۷۱ تا ۸۰ سال
۲/۲	۵	۸۱ تا ۹۰ سال

۴۰/۶	۹۳	مجرد	وضعیت تاهل
۵۹/۴	۱۳۶	متاهل	
۴۸/۹	۱۱۲	زاهدان	محل زندگی
۵۱/۱	۱۱۷	زابل	

(n=۲۲۹)

جدول ۲- میانگین و انحراف استاندارد سه پرسشنامه رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا،

رضایت عاطفی- اجتماعی و رضایت معنوی - روانی

انحراف معیار	میانگین	فراوانی	متغیر
۷/۱۷	۳۶/۶۵	۲۲۹	رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهداء
۵/۱۵	۲۹/۱۰	۲۲۹	رضایت عاطفی - اجتماعی
۵/۳۵	۵۶/۰۰	۲۲۹	رضایت معنوی - روانی

به منظور پاسخ به سوالات پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شده است که در جداول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- نتایج ماتریس همبستگی بین رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا با رضایت عاطفی- اجتماعی

و رضایت معنوی - روانی خانواده های محترم شهدا نظامی

متغیر	۱	۲	۳
- رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا	۱		
- رضایت عاطفی - اجتماعی	۰/۳۶**	۱	
- رضایت معنوی - روانی	۰/۳۱**	۰/۱۰	۱

** همبستگی در سطح $p \leq 0/05$ معنا دار است. *** همبستگی در سطح $p \leq 0/01$ معنا دار است

همانطور که در جدول شماره ۳ ملاحظه می شود رابطه مثبت و معناداری بین رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهداء با رضایت عاطفی - اجتماعی ($r=0/36$) و رضایت معنوی - روانی ($r=0/31$) خانواده های محترم شهدا نظامی در سطح ($\leq 0/01$) اطمینان وجود دارد.

جدول ۴- نتایج رگرسیون همزمان، به منظور پیش بینی رضایت عاطفی - اجتماعی خانواده های شهدا براساس

رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا نظامی

متغیر	R	R ²	Adjusted R Square	F	B	β	t	Sig
رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهداء	۰/۳۶	۰/۱۳۱	۰/۱۲	۳۴/۳۱	۰/۲۶۰	۰/۳۶	۵/۸۵	۰/۰۰

همانطور که در جدول شماره ۴ مشاهده می شود، نتایج رگرسیون همزمان به منظور پیش بینی رضایت عاطفی - اجتماعی خانواده های محترم شهدا با توجه به رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا نشان می دهد که رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا می دهد که رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا

به تنهایی ۰/۱۲ از واریانس متغیر رضایت عاطفی - اجتماعی را پیش بینی می کند، لذا ضرایب استاندارد بتا نشان می دهد با تغییر یک واحد انحراف استاندارد در متغیر رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا، نمره عاطفی - اجتماعی به میزان ۰/۳۶ تغییر می یابد.

جدول ۵- نتایج رگرسیون همزمان، به منظور پیش بینی رضایت معنوی - روانی خانواده های محترم شهدا
نظامی براساس رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا

متغیر	R	R ²	Adjusted R Square	F	B	β	t	Sig
رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا	۰/۳۱	۰/۱۰۰	۰/۰۹۶	۲۵/۱۲	۰/۲۳۶	۰/۳۱	۵/۰۱	۰/۰۰

همانطور که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود، نتایج رگرسیون همزمان به منظور پیش بینی رضایت معنوی - روانی خانواده های شهدا با توجه به متغیر رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا نشان می‌دهد که رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا به تنهایی ۰/۰۹۶ از واریانس متغیر رضایت معنوی - روانی را پیش بینی می‌کند، لذا ضرایب استاندارد بتا نشان می‌دهد با تغییر یک واحد انحراف استاندارد در متغیر رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا، نمره معنوی - روانی به میزان ۰/۳۱ تغییر می‌یابد.

بحث و نتیجه گیری

گلزار شهدا جایگاهی است برای حفظ و احترام به فرهنگ شهادت و گواهی است بر پاکی و خلوص انسان‌هایی که در راه حفظ و دفاع از اندیشه و وطن خویش با ارزش‌ترین سرمایه وجودی خود یعنی جانشان را فدا نمودند. حفظ و نگهداری نمادهایی که تداعی‌کننده چنین شکوه و عظمتی باشد در واقع در همه جای دنیا مرسوم است. علاوه بر این قبور شهدا، زبان گویایی است که به عظمت روح جاوید آنان، شهادت می‌دهد. یکی از وظایف بنیاد شهید و امور ایثارگران حفظ قداست و مرمت گلزار شهدا است و تاکنون تعداد زیادی از گلزار شهدا مورد بازسازی و مرمت قرار گرفته یا در حال بازسازی و مرمت اند (نوروززاده، ۱۳۸۴). چرا که این مرمت و بازسازی می‌تواند اثرات روحی و روانی بسزائی بر خانواده‌های

محترم شهدا و آحاد مردم جامعه داشته باشد، لذا نتایج بدست آمده در پاسخ به سوال این پژوهش نشان داد که بین رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا با رضایت عاطفی - اجتماعی خانواده‌های محترم شهدا نظامی ($r = 0/36$) رابطه مثبت و معنادار در سطح ۹۹٪ اطمینان وجود دارد و در ادامه نتایج رگرسیون همزمان نشان داد که رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا به تنهایی ۰/۱۲۷ از واریانس متغیر رضایت عاطفی - اجتماعی خانواده‌های شهدا نظامی را پیش‌بینی می‌کند همچنین نتایج پژوهش نشان داد که بین رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا با رضایت معنوی - روانی خانواده‌های محترم شهدا نظامی ($r = 0/31$) رابطه مثبت و معنادار در سطح ۹۹٪ اطمینان وجود دارد. نتایج رگرسیون همزمان نشان داد که رضایتمندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا ۰/۰۹۶ از واریانس متغیر رضایت معنوی - روانی را در خانواده‌های محترم شهدا نظامی پیش‌بینی می‌کند. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش نوروززاده (۱۳۸۴) تحت عنوان «بررسی نظرات و دیدگاه خانواده معظم شهدا و سایر اقشار جامعه در خصوص نحوه حفظ و ساماندهی گلزار شهدا و تبدیل آن به مراکز فرهنگی» که در ۲۸ شهر شامل منطقه مرکزی (کرج، اسلامشهر، ورامین (تهران)، آران و بیدگل) منطقه‌ی غرب (مهاباد، یاسوج، پل دختر، اردبیل، سلطانیه) منطقه جنوب (دیلم بوشهر، سعادت شهر مرودشت، خفر جهرم، میناب) منطقه شرق (مشهد مقدس،

8-Rotimi
9-validity
10-Reliability

منابع

- ۱- قرآن مجید. (۱۳۷۵). ترجمه و تفسیر مهدی الهی قمشه ای. تهران: افتخاری.
- ۲- ابن بابویه، محمد بن علی. (۳۸۱ - ۳۱۱ ق). الخصال. حسن زاده، صادق (۱۳۸۹). تهران: طویی.
- ۳- البیهقی، احمد بن الحسین. (۳۸۴ - ۴۵۸ ق). السنن الکبری. حیدرآباد دکن: دایره المعارف العثمانیه.
- ۴- الحسینی الجلالی، محمد حسین. (۱۳۸۹). مزارات اهل البیت و تاریخ‌ها. بازیابی شده از آدرس: <http://www.tebyan.net/newindex.aspx?pid=127237>
- ۵- بخشی پور رودسری، عباس. پیروی، حمید. عابدیان، احمد. (۱۳۸۴). بررسی رابطه میان رضایت و حمایت اجتماعی با سلامت روان در دانشجویان. فصلنامه اصول بهداشت روانی، سال هفتم، شماره بیست و هفتم و هشتم، ص ۱۵۲ - ۱۴۵.
- ۶- پسندیده، عباس. (۱۳۸۸). رضایت از زندگی. قم: دارالحدیث.
- ۷- جانی پور، بهروز. (۱۳۸۰). شناخت و معرفی سیمای کالبدی معماری اقلیمی ایرانی - اسلامی و معیارهای استفاده از آن در طراحی و ساماندهی گلزارهای شهیدان. تهران: بنیاد شهید و امور ایثارگران.
- ۸- خمینی، روح الله. (۱۳۷۰). صحیفه نور. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، جلد دوم.
- ۹- دهخدا، علی اکبر. (۱۲۵۸ - ۱۳۳۴). لغت نامه. تهران: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۰- دستور العمل طرح ساماندهی گلزار شهدا. (۱۳۹۰). بنیاد شهید و امور ایثارگران، اداره کل ساماندهی گلزار شهدا.
- ۱۱- ساغروانی، سیمما. (۱۳۸۸). هوش معنوی و بُعد ناشناخته بشر. مشهد: آهنگ قلم.
- ۱۲- نوروززاده، رضا. (۱۳۸۴). بررسی نحوه ساماندهی گلزار شهدا و تبدیل آن به مراکز فرهنگی. طرح تحقیقات بنیاد شهید و امور ایثارگران، بازیابی شده از آدرس:

<http://www.navideshahed.com/fa/index.php?Page=definition&UID=211052>

- 13- Halm, p. Strizence, M. (2004). Spiritual, Existential or both? Theoretical Considerations On the nature of higher intelligence. *Studia psychological*, 43 (31), 239-253.
- 14- Kinjerski, v. Skrypnek, bj. (2006). A human ecological model of spirit at work.

فردوس، گرمسار، سمنان، شاهرود، کرمان، میبد یزد، ابرکوه یزد) منطقه شمال (لاهیجان، اسفراین، بابل) صورت گرفت، همسو می‌باشد. علاوه بر این جانی پور (۱۳۸۰) در پژوهشی با عنوان شناخت و معرفی سیمای کالبدی معماری اقلیمی ایرانی - اسلامی و معیارهای استفاده از آن در طراحی و ساماندهی گلزارهای شهدا به بررسی بهینه‌سازی و ماندگاری گلزار شهدا در سراسر کشور پرداخته است. حسنی ۱۳۷۵ به نقل از جانی پور (۱۳۸۰) طی تحقیقی با عنوان "بررسی سنگ نبشته مزار شهدا" به بررسی تنوع و محتوای سنگ نبشته‌های مزار شهدا در شهرهای مختلف کشور پرداخته است، که نتایج پژوهش آنان رسیدگی و ساماندهی گلزار شهدا را مورد تاکید قرار داده اند. لذا نتایج این پژوهش و پژوهش‌های بسیار کمی که در این زمینه صورت گرفته است، گویای این حقیقت است که رضایت‌مندی از نحوه ساماندهی گلزار شهدا، می‌تواند اثرات بسیار عمیق روحی، روانی و اجتماعی بر خانواده‌های معزز شهدا داشته باشد.

مقاله حاضر برگرفته از طرح پژوهشی بنیاد شهید بوده که با حمایت مالی اداره مطالعات تحقیقات بنیاد شهید و امور ایثارگران به انجام رسیده است، لذا نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دارند از کلیه خانواده‌های محترم شهدا و بنیاد شهید استان سیستان و بلوچستان که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند کمال تقدیر و تشکر را داشته باشند.

پی نوشت

- 1-Maltaby
- 2-Mabe
- 3-Josephson
- 4-Halm
- 5-Strizence
- 6-Kinjerski
- 7-Skrypnek

Journal of Management, spirituality & Religion, 3(3), 232-239.

15- Mabe, P.A., Josephson, A.M. (2004). Child and adolescent Psychopatology: spiritual and religions perspectives. Child Adolesc Psychiatr Clin N Am, 13(1), 11-25.

16- Rotimi, A.A. (2008). Predictive estimates Of Emotional, spiritual intelligence, selfefficacy and creativity skills on conflict resolution behaviour among the Nurtw. Journal fo life and social sciencse, 6 (2), 68-74.

